

RENT VAND

 ALTERNATIVET

En redningsplan for vores vand

Du sidder med Alternativets vandudspil. Udspillet er en kæmpe-mæssig vandalarm. Det er de politiske forslag, der er nødvendige, hvis vi skal redde vores vand. Det er perspektiver på de muligheder, der ville åbne sig, hvis vi lykkes.

Alternativets vandudspil er en samlet finansieret redningsplan for vores vand til 43 mia. kroner, der samtidig bidrager til, at vi når Danmarks klimamål på 70 procents reduktioner i 2030.. Vi har i udspillet forsøgt at indramme alvoren af vandkrisen og komme med nære og praktiske forslag til at gå i gang med de første vigtige skridt af løsningen.

- **Vi ønsker fx et vandmærke, så vi kender vandforbruget for de produkter, vi køber.**
- **Vi ønsker gratis postevand på restauranter, caféer og i det offentlige rum.**
- **Og så ønsker vi, at havene beskyttes ved at etablere 200 marine naturnationalparker.**

Udspillet er vores vision for, hvordan vi kan fortsætte med at drikke vores grundvand. Et håb om, at man igen kan fange en spandfuld skrubber med sin fiskestang i sin lokale fjord. Et ønske om at vi - også i fremtiden - kan bade ved vores strande og i vores havne.

Vi håber, at udspillet inspirerer til de næste ti års kamp for det element, som vi består af, som vi lever af, som vi svømmer i – og hvis hele væsen kan indbefattes i: én enkelt dråbe.

BLÅGRØNNE HILSNER

Fra miljøordfører Torsten Gejl og erhvervsordfører Sascha Faxe

Indledning

Vand findes overalt i universet, og 71 procent af jordens overflade er dækket af vand. Vand er en forudsætning for alt liv på jorden. Vandet er i et evigt kredsløb med os. Noget vi bruger, giver tilbage og bruger igen. Og igen. Vi låner det af fortiden og giver det videre til fremtiden.

En drikkevandscyklus er 30 til 40 år. Når du runder de 35 år, er din første tissetår blevet til det vand, du drikker i dag. Det er blandet med alle stoffer på rejsen fra overfladen til undergrunden, hvor vi henter vores grundvand fra - sprøjtemidler fra marken, medicin til vores helbred, kemikalier fra de bildæk, der kørte dig hjem fra fødestuen. Vandet fra din første slurk mælk er regnvandet på din rude. Det er vandet i dit glas – og igen en del af dig.

Vand er et vildt element. Vand er den eneste naturligt forekommende forbindelse, der inden for de temperaturer, vi har på jorden, samtidig kan findes i de tre tilstandsformer: fast form (is), væske og gas (vanddamp). Det er det eneste grundstof, som udvider sig både ved kulde og varme.

I Alternativet mener vi, at alt liv skal opfattes som et samlet hele. Ikke noget uden for os selv eller vores samfund. Liv er helt bogstaveligt det vand, der gør vores blod flydende, den næring vi lever af, den luft vi deler. Naturen, elementerne og livet på planeten er til i sin egen berettigelse, og som mennesker skal vi genvinde bevidstheden om denne helhed. Vandet er et godt sted at starte. For uden rent og sundt vand, får menneskelivet meget hurtigt trange kår.

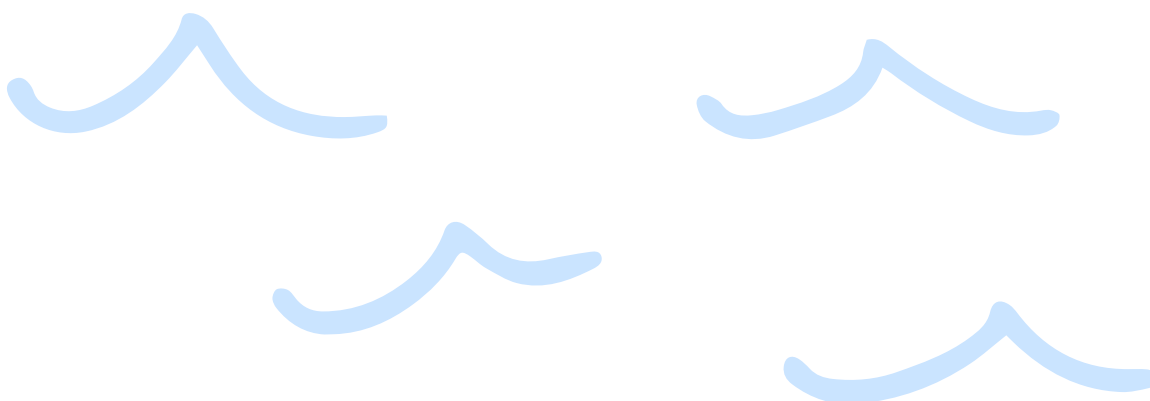
Kampen for vandet er kampen for vores liv. Dit liv. Når vandet har det godt, har fællesskabet det godt - og så har du og jeg det godt.

Vand i krise

Klodens vand er i gang med gennemgribende forandringer. Forandringerne har været i gang i årtier, hvor vi har forurenset med kemikalier, plastik, næringsstoffer og andre menneskeskabte påvirkninger. Det ødelægger livet i havene og i søerne og gør vores drikkevand udrikkeligt. Vi står midt i en afsmeltning af polerne og Himalaya. Det vil ændre både planetens udseende og levevilkårene for mennesker, dyr og planter for bestandigt. Klimaforandringerne giver også ekstreme nedbørmængder og forsuring af havene. Det er svært at få greb om den vandkrise, vi står midt i, fordi omvæltningen og ødelæggelsen på samme tid er gradvis og ubegribelig for os.

De forandringer, som følger med klimaforandringerne, bliver mere og mere tydelige. Vi ser billeder af oversvømmelser, monsterregn, meterhøje vandstigninger og landområder, der forsvinder. Forandringer som er langt mere omfattende og hurtige, end det er set i førhen. Selvom vi har kendt til klimaforandringer i årtier, har verdens ledere ikke handlet på den viden. Derfor ser vi i fremtiden ind i langt større kriser og konflikter globalt på grund af vand.

I Danmark har vi rigeligt vand, men vi har ikke rent vand til fremtiden. Vi har behandlet naturen som et billigt forråds-kammer af ressourcer, som er til for mennesket. Og vi har i vid udstrækning tænkt, at det er udtømmeligt. Men al viden peger på, at vi skal handle nu, hvis vi også vil have rent vand til fremtiden. Når vi ødelægger vores vand, ødelægger vi grundlaget for vores liv. Helt bogstaveligt. Kampen for vandet er kampen for os selv. Og det er kun os der kan løse det.

Oversigt

En redningsplan for vores vand	02
<hr/>	
Indledning	03
<hr/>	
Vand i krise	04
<hr/>	
Regler og rammer – et styrket fælles ansvar	06
01. Regeringens vandudvalg	
02. Styrket viden og eftersyn	07
03. Akut handlingsplan for vandmiljøet	
04. Nyt dansk vandmærke	08
05. Vand centralt i klimaforhandlinger	
06. Eksport af dansk vandteknologi og knowhow	09
<hr/>	
Rent drikkevand	10
07. Grundvandsparker	
08. Gratis postevand på restauranter og i det offentlige rum	11
<hr/>	
Naturlige søer, åer og vandløb	12
09. Grønne kombi-parker	
10. Forbedret spildevandsrensning	13
11. Genopretningsplan for søer, åer og vandløb	
<hr/>	
Et rent og levende hav	15
12. To hundrede marine naturnationalparker	
13. Genopretningsplan for dansk havmiljø	16
14. Bæredygtig klima- og kystsikring i havet	
<hr/>	
CO2-regnskab	18
<hr/>	
Finansiering	19
<hr/>	
Tak til	20
<hr/>	
Noter	21
<hr/>	

Regler og rammer – et styrket fælles ansvar

Vand indgår i utrolig mange dele af samfundets funktioner og processer. Industri, fødevarereproduktion, sundhed, sanitet og meget mere. Vand er også spredt over et væld af institutioner – og bliver derfor glemt som den centrale faktor, det er, for både liv og planet. Det er medvirkende til, at vi i dag står i en situation med et utal af kriser på vandområdet – både herhjemme og globalt. Et stigende befolkningspres, klimaforandringer og et øget vandforbrug til industri og produktion af fødevarer har medført et hårdt pres på klodens ferskvandsressourcer.

Alternativet vil udstikke en markant ny politisk retning for Danmark. Vi ønsker at skabe et frit, grønt og mere lige Danmark. Et samfund, der tager de store kriser, vi står over for, alvorligt. Derfor ønsker vi også at ændre den måde, vi går til indsatsen for vand på det politiske niveau.

01. Regeringens vandudvalg

Hvilket ministerium har ansvaret for vand i Danmark? Mange ministerier administrerer i dag funktioner og aktiviteter, som har store konsekvenser for vores vandmiljø og vandkvalitet. Det kan fx være Skatteministeriet, Sundhedsministeriet eller Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri. Det kan være Erhvervsministeriet, hvor havplanerne laves, eller Miljøministeriet, hvor havstrategiplanerne laves. Vandet påvirkes af et politisk system, der er bygget op af en række ministerier, der alle har indflydelse på vandet, men som taler meget lidt sammen og varetager helt forskellige hensyn. Den manglende koordination mellem de ministerier, der varetager vandets interesser, er en af hovedårsagerne til, at det står så dårligt til med vores vand – både til havs, til lands og i hanen.

Alternativet vil etablere "Regeringens vandudvalg". Vandudvalget har på lige fod med de øvrige regeringsudvalg til opgave at sikre en tværgående koordinering mellem ministerierne. Udvalgets formål er at redde vores vand og genoprette søer, åer og have, så vi lever op til vores nationale krav og EU-forpligtelser. Derudover skal udvalget koordinere og planlægge klima- og kystsikring. Udvalget vil være ansvarligt for at planlægge og realisere initiativerne i nærværende vandudspil. Miljøministeren vil være formand for udvalget.

02. Styrket viden og eftersyn

Der findes i dag omkring 700 renseanlæg, 19.000 regnvandsudledninger og 4.000 overløb (regn- og spildevand, der blandes sammen ved kraftigt regnvejr og ledes ud i naturen). De ender alle sammen i havet. I Danmark har vi forsømt at lave målinger af indholdet af miljøfarlige stoffer, som loven ellers fastslår, vi skal. Fx er 99 procent af vandløbs kemiske tilstand ukendt, og ud af den sidste ene procent lever kun ét ud af fire vandløb op til miljømålene[1]. Derudover er det kun meget få af de 700 spildevandsanlæg, som stiller krav om rensning for miljøfarlige stoffer i deres udledningstilladelse, og vi mangler krav for en lang række andre farlige stoffer. Vi har ingen ide om, hvor mange miljøfarlige stoffer, der allerede er ophobet i vandmiljøet og havene omkring Danmark efter mange års udledninger.

Alternativet foreslår, at vi øger viden og eftersyn på miljøstofområdet med disse forslag:

- **National kortlægning af miljøfarlige stoffer.** Der skal laves en samlet national kortlægning af miljøfarlige stoffer i det danske vandmiljø og farvande. Kortlægningen udgør sammen med en øget overvågning vidensgrundlaget for at igangsætte de rigtige indsatser i fremtiden. Derfor skal kortlægningen også redegøre for afledte effekter på natur og dyreliv.
- **Styrket overvågning af miljøfarlige stoffer.** Der skal indføres en ny ramme for, hvilke miljøfarlige stoffer, der skal måles for, samt en styrket overvågning af punktkilder, hvor stofferne udledes. Den eksisterende overvågning udvides, så der ved alle punktkilder overvåges for organisk materiale, næringsstoffer og miljøfarlige stoffer. Tallene fremlægges offentligt i en årlig redegørelse.
- **Flere grænseværdier for miljøfarlige stoffer.** Der skal indføres et skærpet tilsyn med udledningerne fra de danske renseanlæg, som har til formål at sikre, at lovgivningen overholdes gennem krav til måling og indrapportering. Samtidig indføres der grænseværdier for flere miljøfarlige stoffer.

03. Akut handlingsplan for vandmiljøet

Miljøtilstanden i de danske vande er meget kritisk. Blot fem ud af over 100 kystnære havområder lever i dag op til målene, og i søerne er tilstande forværret igennem de sidste seks år. Der er brug for en akut indsats for at nedbringe udledningen af kvælstof og fosfor i vandmiljøet. På trods af de indsatser, der er igangsat, er kvælstofudledningen ikke faldet og har i mange år ligget ca. 50 procent højere end Miljøstyrelsens mål for god miljøtilstand.

Alternativet ønsker, at der skal udarbejdes en akut handlingsplan, som skal nedbringe udledningen af kvælstof til vandmiljøet. I 2027 skal samtlige danske kystvande, søer og vandløb være i god økologisk tilstand. På baggrund af handlingsplanen nedsættes en task force, som har til formål at sikre, at vi når denne målsætning. Som en del af handlingsplanen skal den nye målrettede kvælstofregulering indføres med fuld kraft fra 2025.

04. Nyt dansk vandmærke

Vi danskere bruger i gennemsnit ca. 105 liter dansk grundvand om dagen på vores daglige gøremål[2], men størstedelen af vores træk på klodens samlede vandressourcer sker indirekte, når vi handler, fordi der er brugt vand til at fremstille de ting, vi køber. Når man medregner vores indirekte vandforbrug – vores 'vandfodaftryk' – vurderer NGO'en Water Footprint Network, at vi i Danmark bruger knap 4.500 liter vand pr. person om dagen – altså mere end 40 gange så meget som vores private forbrug[3]. Varer som kaffe og bomuld har et exceptionelt højt træk på klodens vandressourcer, og det rammer ofte lande, hvor vand er ekstremt sparsomt[4].

Alternativet vil derfor investere 10 mio. kroner i at udvikle en mærkningsordning, der skal give danskerne mulighed for at se, hvordan det produkt, de står med i hånden, trækker på klodens samlede vandressourcer. Det vil øge vores bevidsthed om konsekvenserne af vores indkøb for verdens vandressourcer og være et værktøj til nedbringe vores samlede vandaftryk. Vandmærket skal udarbejdes i samarbejde med relevante erhvervsinteressenter og forbrugerorganisationer.

05. Vand centralt i klimaforhandlinger

Én af klodens største fremtidige udfordringer er adgangen til rent drikkevand. Ifølge FN rammer 90 procent af klimaforandringernes konsekvenser som ændringer i vandmønstre heriblandt tørke, oversvømmelser eller tropiske storme[5]. FN vurderer, at verdens fornybare vandressourcer bliver 20 procent mindre, når den globale gennemsnitstemperatur stiger med én grad [6]. Verdens vandkrise hænger altså uløseligt sammen med klimakrisen. Samtidig findes vandreservoirer i deres natur ofte på tværs af grænser, hvilket kan medføre konflikter i områder med knappe vandressourcer.

Alternativet ønsker derfor et styrket internationalt samarbejde og bindende politiske aftaler for at løse vandkrisen. Beskyttelse af vand-økosystemer, bedre styring af vandressourcer og sikring af adgang til rent drikkevand vand skal integreres i de internationale klimaforhandlinger og i implementeringsplanerne for Paris-aftalen.

06. Eksport af dansk vandteknologi og knowhow

Danmark er verdensledende inden for bæredygtig og klimavenlig vandteknologi, og vi har et højt niveau for planlægning, kortlægning og forvaltning af drikkevandsressourcer i et globalt perspektiv.

Alternativet ønsker at gøre Danmark til globalt digitalt fyrtårn på vandområdet og understøtte samarbejdet mellem vandværker og teknologileverandører inden for viden, innovation og teknologiudvikling. Vi vil investere 100 mio. kroner om året til at styrke Miljøteknologisk Udviklings- og Demonstrationsprogram i udviklingen af nye vandteknologiske løsninger. Parallelt med en øget teknologiudvikling skal den danske viden om vand omsættes til et styrket fokus på vand i den danske udviklingsbistand. Herigennem kan Danmark bidrage til at løse de globale udfordringer på vandområdet.

Rent drikkevand

Danmark har noget af det bedste og reneste drikkevand i verden. Vi henter vores drikkevand fra grundvandet, så vi bor bogstavelig talt oven på vores drikkevand. Derfor har det stor betydning, hvad vi foretager os på jordoverfladen, og hvordan vi beskytter vandet under jorden. Det er nemlig det vand, vi skal drikke i fremtiden. Og der er brug for handling nu, hvis kommende generationer også skal have drikkevand fra hane i stedet for at købe det i supermarkedet. I de seneste år er der opdaget flere og flere tilfælde med alvorlig forurening af vores drikkevand med fx kemikalier, sprøjtegift, hormonstoffer og PFAS. Forureningen af vores grundvand vil gøre det mere og mere svært at sikre den drikkevandskvalitet, vi alle tager for givet. I 2019 meldte vandværkerne om hele 250 forurenede drikkevandsboringer på ét år grundet for høj koncentration af pesticidrester.

Der er store mængder pesticider, der endnu ikke har nået vores grundvandsmagasiner. Det tager normalt 30 til 40 år for miljøskadelige stoffer at trænge ned til de grundvandsmagasiner, som vandværkerne benytter. Derfor har vi fortsat store mængder af fx pesticidrester fra fortiden, der i øjeblikket befinder sig mellem jordoverfladen og grundvandsmagasinerne. Grundvandet i de øverste lag udgør fremtidens vandforsyning om 10, 20 eller 30 år. Analyser af dette grundvand viser, at der er sprøjtegiftrester i 80 procent af prøverne, og grænseværdien er overskredet i 45 procent af prøverne.

Rent drikkevand kan ikke længere tages for givet. Hvis vi ikke gør noget for at bruge mindre pesticider, vil indholdet af pesticider i vores grundvand stige i fremtiden. Der er derfor behov for, at danske politikere, myndigheder, virksomheder og borgere styrker grundvandsbeskyttelsen.

07. Grundvandsparker

Over 99 procent af vores drikkevand stammer fra grundvand. Vi bruger det samme grundvand til drikkevand, toiletskyl, havevanding, industriformål og meget andet. Når alt vand skal være af drikkevandskvalitet, er vi også meget afhængige af at have let tilgængeligt rent grundvand. Det bliver sværere og sværere at sikre rent vand i fremtiden. Borgerne kommer til at betale dyrt for rensning af drikkevandet i en lang overgangsperiode med oprydning i fortidens synder – hvis det da overhovedet er praktisk, økonomisk eller teknisk muligt. Det kalder på, at grundvandet i vandværkernes indvindingsområder skal sikres. Vi skal stoppe med at sprede giftige stoffer i de områder, vi henter vores grundvand fra. Områderne udgør tilsammen ca. 200.000 hektar.

ALTERNATIVET

Alternativet vil derfor etablere beskyttede grundvandsparker på 200.000 ha i de områder, vi henter vores grundvand fra, så danskerne er sikret rent drikkevand for fremtiden. Parkerne skal friholdes fra aktiviteter, der kan forurene det grundvand, vi bruger til drikkevand. Alternativet vil oprette en statslig grundvandsfond på 8 mia. kroner, som skal bruges til at udlægge områderne til grundvandsparker.

Grundvandsparkerne skal indgå i en helhedsorienteret arealanvendelse, som også skal omfatte etablering af vild natur, rekreative formål, klimaskove, udtagning af lavbundslande, vedvarende energianlæg og ekstensivt (mindre gødningskrævende) økologisk landbrug. Det kalder vi for grønne kombi-parker, hvor vi bruger vores knappe jordressourcer optimalt for klima, natur og sundhed (se vores politikforslag om grønne kombi-parker i næste afsnit).

08. Gratis postevand på restauranter og i det offentlige rum

Alternativet ønsker at sikre fri og gratis adgang til drikkevand i det offentlige rum. Vand fra hanen skal også være gratis, når folk bestiller det på restauranter og i kantiner, ligesom det eksempelvis er i Spanien.

Derudover vil vi sikre bedre adgang til vand i byer og på offentlige steder ved at opstille gratis drikkevandsfontæner. Der skal opsættes 20.000 drikkevandsfontæner med gratis vand i byrum, på skoler og institutioner i hele landet.

Naturlige søer, åer og vandløb

Økosystemet i søer, åer og vandløb er i meget kritisk tilstand. Tilstanden i søerne er gået markant tilbage i flere år. Kun fem ud af de 986 danske søer, som er inkluderet i vandområdeplanerne, lever op til EU's miljøkrav. Derudover er der i Danmark ca. 64.000 km vandløb. 90 procent af dem er gennem 200 år blevet ødelagt. De er blevet rettet ud, gravet dybe og ikke mindst lagt i rør. Alt sammen for at give endnu mere plads til landbruget. Vi har også bygget spærringer, der forhindrer fiskenes frie vandring til og fra gydepladserne.

Men et naturligt vandløb er ikke lige. Det løber sine egne veje. Det tilpasser sig og snor sig som en slange gennem landskabet. Hvis de smådyr, fisk og planter som bor i vandløbene, skal have de bedst mulige betingelser for at trives, skal vandløbene have masser af rent vand, sten og grus – og muligheden for at udvikle sig naturligt.

Gevinsterne ved at redde vandmiljøet i søer og åer er mange – både for miljø, biodiversitet og klimatilpasning. Hvis vi fx fører åerne tilbage til deres oprindelige snoede form, vil vi også i mange områder få de naturlige enge tilbage. Disse områder vil både sikre større biodiversitet, mindske oversvømmelser af landbrugsjord og byer samt binde næringsstoffer og drivhusgasser og dermed reducere udledningen af både kvælstof og CO₂. Fiskebestandene vil mangedobles[8], og dette gavner også en bæredygtig lystfiskeriturisme. Danske og udenlandske lystfiskeres samlede forbrug på lystfiskeraktiviteter løber op på i alt 2,85 mia. kroner. Regner man det om til kiloprisen på fx de ørreder, der bliver fanget og ryger på spisebordet, svarer det til ca. 2.500 kr. pr. kilo.

09. Grønne kombi-parker

Det vil kræve en ny og banebrydende tilgang til, hvordan vi bruger vores jord og landbrugsarealer i fremtiden, hvis vi både skal sikre miljøtilstanden i danske søer og åer og sikre grønne og bæredygtige omgivelser på vores knappe arealer i Danmark. Der skal være plads til både grøn energi, skovrejsning, klimaskov, klimatilpasning, beskyttelse af grundvand, øget biodiversitet og mere natur og friluftsliv.

Derfor vil Alternativet investere 28 mia. kroner på at omdanne 400.000 hektar landbrugsjord til grønne kombi-parker, der sikrer en bæredygtig arealanvendelse med skov og natur[7]. I de 400.000 hektar parker skal bl.a. indgå randzoner, der

beskytter søer og vandløb mod fosforforurening, vandområder til oversvømmelse og forsinkelsesbassiner, der fremmer bundfældning af giftige stoffer ved monsterregn. Parkerne vil sikre, at Danmark indfrier sin målsætning om at reducere kvælstofniveauet. De 400.000 hektar vil udgøre under en sjettedel af Danmarks samlede landbrugsjord herunder samtlige 171.000 hektar lavbundslande, der dyrkes i dag. Initiativet skal sammentænkes med eksisterende politiske aftaler om bl.a. udtagning af lavbundslande og skovrejsning.

10. Forbedret spildevandsrensning

Vores drikkevand indeholder medicinrester. Det er især rester fra antibiotika, antidepressiver, hormonstoffer og medicin mod hjerte-kar-sygdomme, man kan finde i vores vand. De bliver skyllet ud i toilettet med urinen fra os mennesker, der bruger medicinen. Stofferne er ikke bare farlige for plante- og dyreliv i vandområder, men udgør også en risiko for menneskers sundhed og kan bl.a. være kræftfremkaldende og hormonforstyrrende[9,10]. Vi har allerede udviklet teknologien til at rense vores spildevand for disse miljøfarlige stoffer med det såkaldte fjerde rensetrin. Men det er kun en brøkdel af de danske renseanlæg, der renser for de stoffer, vi kender i dag, fordi vandselskaberne ikke har de nødvendige økonomiske rammer til at opgradere renseprocessen.

Alternativet vil investere 6,4 mia. kroner i at forbedre og opgradere vores spildevandsanlæg med det fjerde rensetrin. Sammen med en vedvarende investering på ca. 1,3 mia. kroner om året vil det gøre anlæggene i stand til at rense for særligt genstridige miljøfarlige stoffer som medicinrester, der i dag bliver udledt i vores vand.

11. Genopretningsplan for søer, åer og vandløb

I mange år har vi ikke passet godt nok på vores søer, åer og vandløb. Derudover er reguleringen af fiskeriet i de danske søer baseret på en lovgivning, der ikke er blevet opdateret i årevis. Det gælder både lystfiskeri, fritidsfiskeri og erhvervsfiskeri. På trods af at søerne i Danmark generelt er små og sårbare, er der intet i lovgivningen, der forebygger overfiskeri.

ALTERNATIVET

Alternativet vil igangsætte en genopretningsplan for søer, åer og vandløb:

- **Stop for ruse- og garnfiskeri i ferskvand og nye mindstemål og fredningstider** for en række fiskearter i ferskvand, der skal sikre mod, at de kan hjemtages i gydeperioden.
- **Fjernelse af spærringer**, så fiskene kan vandre frit op og ned i vores vandløbssystemer.
- **Skånsom vedligeholdelse.** Nye regulativer skal indføres for vandløb og åer, der sikrer ingen eller skånsom vedligeholdelse, så fiskene får gennemsteder, og dermed større mulighed for overlevelse.
- **Plan for forvaltning af skarv.** Skarven har medført nedgang for flere fiskearter i Danmark. Dens jagt på fisk skal derfor begrænses til et niveau, der ikke modarbejder genetableringen af bæredygtige vilde fiskebestande.

Et rent og levende hav

Så længe vi mennesker har været på kloden, har vi hentet føde og råstoffer i havet. Halvdelen af den ilt, vi indånder, produceres af planteplankton i havet. Havet er på én gang jordklodens største levested for et utal af arter, planetens største kilde til liv og underlagt forurening, kamp om ressourcer og menneskeskabte klimaændringer. Presset på havet i disse år sker i en hastighed, et omfang og med en intensitet, som er uden fortilfælde. Samtidig – og som en direkte konsekvens af klimaændringer – bliver havet varmere. Det kvæles af iltmangel, forsurer og dets evne til at optage kuldioxid svækkes. Alle sammen faktorer, der sammen med det accelererende tempo forandringerne sker i, udfordrer økosystemernes evne til at tilpasse sig. Det sætter havets levesteder under pres, og truer arternes evne til at reproducere sig og spredes. Dermed er hele fødenettet truet. Havmiljøet er presset af store udledninger af kvælstof, fosfor og kemiske stoffer samt den omfattende brug af ødelæggende fangstmetoder. Faktisk er det så presset at næsten ingen områder lever op til EU's krav om god økologisk tilstand i 2027. Der er derfor behov for en akut genopretning af den marine natur.

12. To hundrede marine naturnationalparker

Selvom regeringen har forpligtet sig på at sikre beskyttelse af 30 procent af vores havområde, anslår Danmarks Naturfredningsforening, at det kun er ca. to procent af Natura 2000-områderne, der reelt er beskyttet i dag.

Alternativet vil reservere 1. mio. hektar til marine naturnationalparker eller det, der svarer til 200 gange størrelsen af Hanstholm, den største naturnationalpark på land. Naturnationalparkerne er strengt beskyttet natur, og der må derfor ikke foretages nogen menneskelig udtagning. Det vil sige, at mennesker gerne må opholde sig i naturnationalparkerne, men ikke må efterlade eller medtage noget fra områderne.

Alternativet vil oprette yderligere 2,1 mio. hektar til beskyttet havområde, hvor der hverken må fiskes med bundslæbende redskaber, udvindes råstoffer eller foretages klapning. Derudover må fiskeri med faststående garn kun forekomme i områder uden risiko for bifangst af havpattedyr og fugle. Både det beskyttede havområde og de marine naturnationalparker placeres i Natura 2000- og havstrategiområderne[11].

13. Genopretningsplan for dansk havmiljø

Alternativet vil igangsætte store marine naturgenopretningsprojekter som et værktøj til at genopbygge fiskebestande og øge den biologiske mangfoldighed i havet. Genopretningsplanen skal indeholde disse initiativer:

- **Forbud mod bundtrawl for fiskeri i indre farvande og beskyttede områder.** Fiskeri med bundsløbende redskaber ødelægger havbunden og fjerner sårbare bunddyr og planter. Resultatet er færre dyrearter og mindre natur – ligesom i den pløjede mark. Trawlfiskeriet er også en klimasynder på størrelse med hele luftfartsindustrien[12].
- **Forbud mod fiskeopdræt i havene.** Vi skal være et grønt foregangsland – også når det gælder fiskeopdræt. Fremtidens fiskeopdræt skal være bæredygtigt og ikke foregå i havet, men i økologiske dambrug på land, hvor man har fokus på både rensning og genanvendelse af vandet. Planloven skal ændres, så den understøtter drift af bæredygtige dambrug på land.
- **Forbud mod dumpning af giftigt slam (klapning).** I dag behandler vi havet som en skraldespand og dumper millioner af tons giftigt slam. Alternativet ønsker derfor, at der ved anlægsarbejder på vand stilles krav om, at opgravet materiale ikke må dumpes, men i stedet nyttiggøres, så det regnes med i anlægsomkostningerne.
- **Etablering af 50.000 hektar ålegræsskove og stenrev.** Ålegræsskove er hjemsted og opvækstområde for krabber, snegle, muslinger og fisk og binder enorme mængder CO₂. Alternativet vil investere ca. 1 mia. kroner om året på oprettelse af 50.000 hektar ålegræsbede[13]. Bedene vil på sigt binde mellem 1,4 mio. og 5,2 mio. ton CO₂[14]. En stor del af de danske stenrev er forsvundet på grund af årtiers stenfiskeri og bundtrawl. Der vil Alternativet etablere ti store stenrev, som skal sikre gode levesteder for fisk og havdyr i fremtiden.
- **Indførelse af 3-sømilegrænse for råstofindvinding.** Der bliver udvundet ca. 10 mio. m³ sand og grus fra de danske havområder. Kystvandenes miljøtilstand er særligt udsatte ved råstofindvinding, hvor man fjerner fx sand eller grus fra havbundens landskab. Derfor vil Alternativet frede havområdet for råstofindvinding inden for en 3-sømilegrænse fra kysten.

14. Bæredygtig klima- og kystsikring i havet

I slutningen af dette århundrede vil vejret i Danmark være både vådere og vildere. Stigende havvandstand, mere intens nedbør og flere stormflodshændelser er nogle af de følger, vi kan mærke som en del af klimaforandringerne. Havvandstanden vil stige med ca. 70 cm[15]. Den stormflod, der i dag statistisk forekommer hvert

ALTERNATIVET

20. år, bliver en hændelse, der kan ske omtrent hvert andet år. Den årlige nedbør vil stige med ca. 100 mm[16]. Byområder og bynære områder langs kysterne vil være i høj risiko for oversvømmelse. Derfor er der et stigende behov for investeringer i bæredygtige løsninger for klima- og kystsikring. De klassiske konstruktioner medfører tab af vigtig natur og dyreliv. Det kalder på en ny og bæredygtig tilgang.

Alternativet ønsker, at klima- og kystsikringsprojekter udføres ud fra følgende kriterier:

- **Etablering af et klimatilpasningsråd.** Rådet skal stå for en koordineret national planlægning af klimatilpasningsprojekter for kyster og ådale på tværs af kommunegrænser. Projekterne skal som udgangspunkt være naturbaserede løsninger, der styrker natur og biodiversitet i området. Projekterne skal derudover styrke lokalsamfundet gennem rekreative muligheder.
- **Etablering af en statslig klimatilpasningsfond.** Fonden skal understøtte den kommunale planlægning for kyst- og klimasikring og bidrager til finansiering af projekterne samt tilknyttede rekreative faciliteter.

CO2-regnskab

Alternativets vandudspil indeholder samlet set CO2-reduktioner på mellem 15 og 27 mio. ton CO2 om året.

Til sammenligning mangler Danmark ifølge Energistyrelsen at nedbringe de samlede udledninger med ca. 12 mio. ton CO2 i 2030 for at nå klimamålet[17].

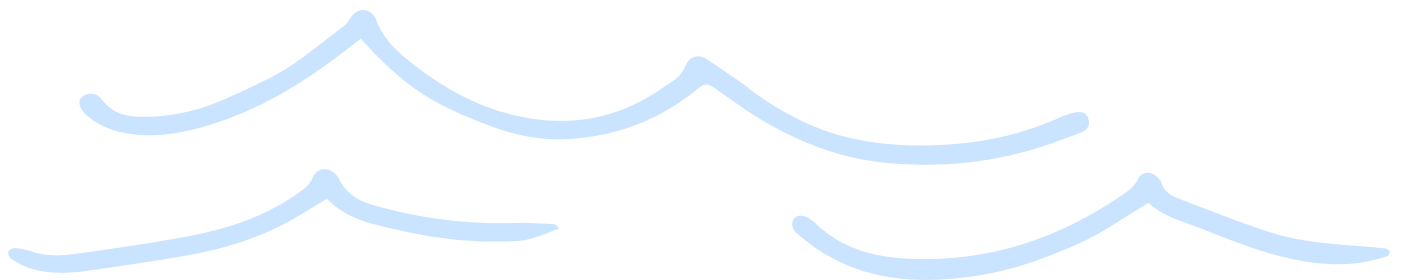
De største reduktioner i Alternativets vandudspil opnås gennem oprettelse af 200.000 hektar skov ifm. de grønne kombiparker (ca. 1,6 mio. ton CO2 om året [18], udtagning af 170.000 hektar lavbundsjord (ca. 5,7 mio. ton CO2 årligt)[19] og forbud mod bundtrawl (ca. 8-20 mio. tons CO2 årligt[20]). Dertil kommer en engangsbesparelse på mellem ca. 1,35 og 5,2 mio. ton CO2 fra etablering af 50.000 HA ålegræsbede[21].

Finansiering

Alternativets vandudspil indeholder éngangsinvesteringer på ca. 43 mia. kr. og løbende investeringer på ca. 2,5 mia. kr. årligt[22]. Investeringerne finansieres dels ved udstedelse af grønne statsobligationer (ca. 10 mia. kr.)[23], dels ved en éngangsskat på overnormale profitter (ca. 34 mia. kr.)[26], dels fra midler til udtagning af lavbundslande fra aftale om grøn omstilling af dansk landbrug (3 mia. kr.) [24]. De varige udgifter og afdrag på de grønne statsobligationer (ca. 900 mio. kr. om året) finansieres med midler fra den grønne fond (2,5 mia. kr. om året)[25] og med en øget vandafgift til et samlet provenu på 900 mio. kr. om året. Udspillet er fuldt finansieret[27].

Den øgede vandafgift vil i gennemsnit øge prisen på vand med ca. 40 kr. om måneden pr. person. Voksne med bruttoindkomster under 312.000 kr. om året vil blive kompenseret med en årlig skattefri vandcheck, der modsvarer den gennemsnitligt øgede vandpris per dansker, som følger af den nye vandafgift[28].

Vandafgiften vil gøre det mere økonomisk attraktivt at spare på vandet og gøre det dyrere at bruge drikkevand til fx at vande haven.

Vi vil gerne sende en stor tak til:

Danmarks Fiskeriforening

Dansk Miljøteknologi

Plastic Change

Friluftsrådet

Danmarks Sportsfiskerforbund

PlanBørnefonden

Vi er taknemmelige for, at de har bidraget med inspirerende perspektiver, gode input og værdifuld sparring i forbindelse med udviklingen af udspillet. Alle synspunkter, der præsenteres i udspillet, er Alternativets egne. Alternativet står alene til indtægt for indholdet.

Alternativet, maj 2023

Noter

- 01 ING/Watertech "[Nu skal der styr på kemi i vandmiljøet](#)"
- 02 Danva "[VAND I TAL 2022](#)"
- 03 Water Footprint Calculator "[Water Footprint Comparisons by Country](#)"
- 04 "The water footprint of different diets within European sub-national geographical entities." Nature Sustainability 1.9 (2018): 518-525
- 05 UNEP "[Addressing water-related conflict and disasters](#)"
- 06 UN News "[Climate change threatening access to water and sanitation](#)"
- 07 Altinget "[Stiig Markager: Udtagning af landbrugsjord skal være afsluttet om få år](#)"
- 08 Fiskepleje.dk "[Flere ørreder i fremtiden](#)"
- 09 Aktuell Naturvidenskab "[Et helhedssyn på uønskede stoffer i drikkevandet](#)"
- 10 Miljøministeriet "[Fokus på særlige stoffer](#)"
- 11 Danmarks Naturfredningsforening "[Havet er Danmarks sidste vildmark](#)"
- 12 Sala, Enric, et al. "Protecting the global ocean for biodiversity, food and climate." Nature 592.7854 (2021): 397-402.
- 13 Se fx Lange, Troels, et al. "Large-scale eelgrass transplantation: a measure for carbon and nutrient sequestration in estuaries." Marine Ecology Progress Series 685 (2022): 97-109. En del af midlerne skal gå til forskning, der kan føre til forbedrede metoder til etablering af ålegræs.
- 14 Se fx Tænketanken Hav "[Blue carbon: Potentialet for CO2-fangst og lagring i marin biomasse i Danmark – En analyse](#)". Se også: Moksnes, Per-Olav, et al. "Major impacts and societal costs of seagrass loss on sediment carbon and nitrogen stocks." Ecosphere 12.7 (2021): e03658.
- 15 Miljøstyrelsen "[DOMODOM beskyttelse af ejendomme mod skader som følge af oversvømmelser – En samlet løsning](#)"
- 16 Klimatilpasning "[Klimænderinger i Danmark](#)"
- 17 Alternativets vandudspil indeholder således større CO2-reduktioner, end der mangler for at nå 2030 målet, men en realisering af vandudspillet inden 2030, vil ikke i sig selv betyde, at Danmark når målet om 70 procent CO2-reduktioner i 2030, da klimamålet ikke inkluderer nedbringelse af CO2 udledninger på havet, fx fra brug af bundtrawl. Dette er problematisk, da en stor del af danske CO2-udledninger således ikke tælles med i klimamålsætningen - fx udleder den danske shippingindustri lige så meget CO2 som hele resten af Danmark.
- 18 Baseret på antagelse om gennemsnitlig CO2 reduktion på 8 ton CO2 per ha, jf.: Johannsen, V. K., Nord-Larsen, T., Vesterdal, L., & Bentsen, N. S., (2019). Kulstofbinding ved skovrejsning: Sagsnotat, 26 s.
- 19 NIRAS "[Ny undersøgelse kortlægger CO2-udslippet fra de danske lavbundsjord](#)"
- 20 Estimater er baseret på folketings svar udarbejdet af DTU Aqua: Se MOF Alm.del - endeligt svar på spørgsmål 1151: bilag 1 Faglig udtalelse DTU Aqua.pdf ([ft.dk](#)). I svaret angiver DTU Aqua 16-40 mio. tons baseret på Sala, Enric, et al. "Protecting the global ocean for biodiversity, food and climate." Nature 592.7854 (2021): 397-402., men nævner en række årsager til, at dette estimat kan være for højt. I vores skøn har vi derfor regnet med ca. den halve effekt af det nævnte estimat fra DTU Aqua, for ikke at overvurdere initiativets CO2 reduktion.
- 21 Baseret på estimat i "[Blue carbon: Potentialet for CO2-fangst og lagring i marin biomasse i Danmark – En analyse fra Tænketanken Hav](#)"
- 22 De samlede udgifter kommer fra 28 mia. kroner til oprettelse af grønne kombi-parker, 8 mia. kr. til oprettelse af en grundvandsfond, 6,35 mia. til opgradering af spildevandsanlæg, 300 mio. kr. til opsætning af 20.000 drikkevandsfontæner, og ca. 350 mio. til øvrige tiltag. De varige omkostninger kommer fra ca. 1300 mio. kr. om året til forbedret spildevandsrensning, ca. 950 mio. kr. om året til oprettelse af ålegræsbede og øvrige initiativer i genopretningsplan for dansk havmiljø, 100 mio. kr. til forskning i vandmiljøteknologi (MUDP) og ca. 150 mio. til øvrige løbende omkostninger til andre initiativer.
- 23 Se fx [Finansministeriet – Grønne statsobligationer](#)
- 24 Midler afsat til udtagning af lavbundsjord og frivillige kollektive virkemidler i "[Aftale om grøn omstilling af dansk landbrug](#)"
- 25 Finansministeriet – [Aftale om etablering af en grøn fond](#)
- 26 Ifølge skatteministeriet vurderes en mere ambitiøs implementering af EU's nødingrebsforordning, der omfatter alle sektorer, hvor overnormal profit har fundet sted, at kunne indbringe 17 mia. kr. i både 2022 og 2023. [Link](#)
- 27 I tilfælde af uforudsete mindre-indtægter eller merudgifter vil Alternativet dække disse med midler afsat til oprustning [Link](#)
- 28 Alternativet vil desuden øge alle børne- og ungeydelse svarende til den øgede vandafgift ved et forbrug på ca. halvdelen af en gennemsnitsdansk vandforbrug, dvs. med ca. 20 kr. per barn om måneden. En stor del af det umiddelbare provenu fra den øgede vandafgift vil således blive ført tilbage til personer med indkomster under 312.000 kr. om året og til børnefamilier. Det endelige provenu på 900 mio. kr. om året er efter tilbageløb, adfærd, udbetaling af vandcheck og øgede børne- og ungeydelse. Den endelige konkrete afgift per kubikmeter vand vil således afhænge af bl.a. hvor følsomt danskernes vandforbrug er over for afgiftsstigningen. Alternativets skøn er, at vandafgiften vil stige fra ca. 0,6 øre per liter til lidt over 2 øre per liter.